

Hét multidisciplinaire kenniscentrum op het gebied van bewustwording, preventie, signalering en behandeling van ondervoeding.

Doelstelling

De prevalentie van ondervoeding in alle sectoren van de Nederlandse gezondheidszorg terugdringen door de aandacht voor de gevolgen van ondervoeding te vergroten en de preventie, vroege herkenning en behandeling te optimaliseren, in het bijzonder bij de risicogroepen; kwetsbare ouderen en chronisch en acuut zieke kinderen en volwassenen.

↳ Op de laatste pagina van dit document worden de stand van zaken en conclusies uiteengezet.

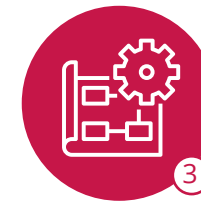
Kenniscentrum Ondervoeding

Kenniscentrum Ondervoeding: toegankelijk maken van (internationale) kennis, ontwikkelen en beschikbaar stellen van praktische tools i.s.m. het werkveld. Ondersteunen van en helpdesk voor zorgprofessionals.

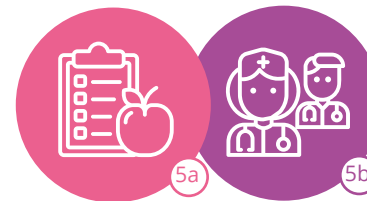
Samenbrengen en verbinden van organisaties betrokken bij de aanpak van ondervoeding, bij onderzoek, ontwikkeling van tools, implementatie of uitvoering.

Structurele implementatie, disseminatie en actualisering van herkenning en behandeling van ondervoeding, in alle sectoren in het bijzonder bij kinderen, chronisch en acuut zieken en ouderen.

Structureel borgen in de reguliere zorg en ondersteuning i.s.m. landelijke organisaties in de reguliere zorg en ondersteuning zodat de screening en behandeling van ondervoeding geïntegreerd wordt in bestaande werkwijzen van gerelateerde zorgproblemen.

Optimale en transmurale voedingszorg voor thuiswonende ouderen en transmurale voedingszorg en continuering hiervan bij transitie in de zorg bij (kwetsbare) ouderen.

Onderwijs en kennisoverdracht over gevolgen, herkenning en behandeling van ondervoeding. Opname voedingsonderwijs in curriculum verpleegkundigen en verzorgenden.

Kenniscentrum Ondervoeding: toegankelijk maken van (internationale) kennis, ontwikkelen en beschikbaar stellen van praktische tools i.s.m. het werkveld. Ondersteunen van en helpdesk voor zorgprofessionals.

Onze missie is het coördineren van samenwerking tussen relevante partijen en hun activiteiten, het initiëren en uitvoeren van activiteiten om ondervoeding te verminderen, zodat preventie en behandeling van ondervoeding een integraal onderdeel wordt van de gehele gezondheidszorg in Nederland.

Het Kenniscentrum Ondervoeding, voorheen Stuurgroep Ondervoeding, is in 2005 opgericht met de statutaire naam Stichting Wie beter eet wordt sneller beter. Vanaf de oprichting richtte het Kenniscentrum zich voornamelijk op de zorgprofessionals, werkzaam in alle sectoren van de zorg. Sinds 2016 richt het Kenniscentrum zich ook direct op de risicogroepen van ondervoeding, met name op de (thuiswonende) ouderen en hun mantelzorgers.

Tevens werkt het Kenniscentrum Ondervoeding mee aan projecten van samenwerkende (internationale) partners en draagt zorg voor verspreiding van de resultaten in Nederland.

200.000 bezoekers
www.kenniscentrumondervoeding.nl
afgelopen 3 jaar

Verstreekte screenings-
instrumenten in 2019
5500 SNAQ⁶⁵⁺
950 Voedingstoestandmeter
950 SNAQ^{RC}
125 strongkids

Samenbrengen en verbinden van organisaties betrokken bij de aanpak van ondervoeding, bij onderzoek, ontwikkeling van tools, implementatie of uitvoering.

Het Kenniscentrum Ondervoeding kent de secties volwassenen en kinderen. Deze secties vormen de basis van de multidisciplinaire samenwerking met brancheorganisaties van zorgprofessionals, zoals NVD (diëtist), LAEGO (kaderhuisarts ouderen), V&VN (verpleegkundigen en verzorgenden) en partijen zoals ouderenorganisatie KBO PCOB, Voedingscentrum en de Alliantie Voeding in de Zorg.

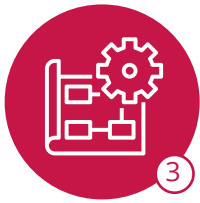
Bij de ontwikkeling van een nieuwe werkwijze of instrumenten brengt het Kenniscentrum (regionale/lokale) organisaties bij elkaar om theorie en praktijk te verbinden.

Hiernaast ondersteunen de Wetenschappelijke adviesraad, de Expertgroep Diëtisten Goed gevoed ouder worden en de leden van de voormalige Onderwijsexpertraad, gericht op voedingsonderwijs, bij de ontwikkeling, implementatie en uitvoering van onze activiteiten.

**Partnernetwork
Ondervoeding Ouderen**

In 2022 heeft het Kenniscentrum de oprichting van het Partnernetwork Ondervoeding Ouderen (POO) geïnitieerd. De POO wil een actieve bijdrage leveren aan de verspreiding, invoering en borging van de aanpak van ondervoeding bij ouderen in het publieke, sociale en medische domein.

Structurele implementatie, disseminatie en actualisering van herkenning en behandeling van ondervoeding, in alle sectoren in het bijzonder bij kinderen, chronisch en acuut zieken en ouderen.

Het Kenniscentrum Ondervoeding zet zich in voor het op een laagdrempelige wijze delen van actuele kennis, instrumenten en richtlijnen via toolkits voor implementatie van aanpak ondervoeding voor alle sectoren van de zorg. Op www.kenniscentrumondervoeding.nl zijn toolkits beschikbaar met gratis te downloaden materialen voor:

- eerstelijnszorg, thuiszorg en transmurale zorg
- kliniek, polikliniek (volwassenen en kinderen)
- verpleeg- en verzorgingshuizen en revalidatie

De materialen en informatie worden ingezet voor bewustwording, screening, behandeling van ondervoeding en ondersteunende projecten, zoals:

- gevalideerde screeningsinstrumenten ondervoeding voor alle sectoren
- diagnostiek en de multidisciplinaire richtlijn ondervoeding
- factsheets prestatie indicator screening en behandeling van ondervoeding voor volwassenen en kinderen in overleg met IGJ
- benchmark Voedingsconcepten ziekenhuizen
- onderwijsmodules

Algemene info en signalering

Screening en diagnostiek

Behandeling en evaluatie

Samenwerking en overdracht

Structureel borgen in de reguliere zorg en ondersteuning i.s.m. landelijke organisaties in de zorg en ondersteuning, zodat screening en behandeling van ondervoeding geïntegreerd wordt in bestaande werkwijzen van aanverwante zorgproblemen.

De komende jaren werkt het Kenniscentrum Ondervoeding aan een effectieve en efficiënte aanpak om andere organisaties en/of (landelijke) programma's structureel te betrekken bij de activiteiten van het Kenniscentrum.

Dit doen we door samen met partners in de diverse domeinen de mogelijkheden te onderzoeken activiteiten en verantwoordelijkheden in te bedden en daar waar mogelijk te verankeren.

Onderdeel van de borging is de structurele aandacht die nodig is voor het actualiseren van kennis en instrumenten, en implementatie van een breed gedragen aanpak van ondervoeding in alle sectoren in zorg en ondersteuning. Op verzoek van het ministerie van VWS ligt de focus hierbij op ouderen.

Naast de focus op (thuiswonende) ouderen blijven activiteiten/projecten voor de risicogroepen chronisch zieken en kinderen noodzakelijk.

>80%

van alle mensen bij opname in het ziekenhuis worden gescreend op ondervoeding.

Optimale voedingszorg voor thuiswonende ouderen

Het Kenniscentrum Ondervoeding werkt sinds 2016 ook aan bewustwording over, voorkomen en terugdringen van ondervoeding bij thuiswonende ouderen en heeft de interventie Goed Gevoed Ouder Worden ontwikkeld.

www.goedgevoedouderworden.nl

Goed Gevoed Ouder Worden informeert ouderen en betrokkenen (zoals familie, mantelzorgers en wijkverpleegkundigen) over wat ondervoeding is, wat de gevolgen zijn, en hoe je ondervoeding vroegtijdig kunt herkennen en behandelen.

Met zelftesten kan de oudere ontdekken:

- Hoe eet ik nu?
- Ben ik ondervoed?
- Mag ik bewegen?
- Beweeg ik voldoende?

Een [wetenschappelijk artikel](#) is gepubliceerd met analyse van de zelftestendata.

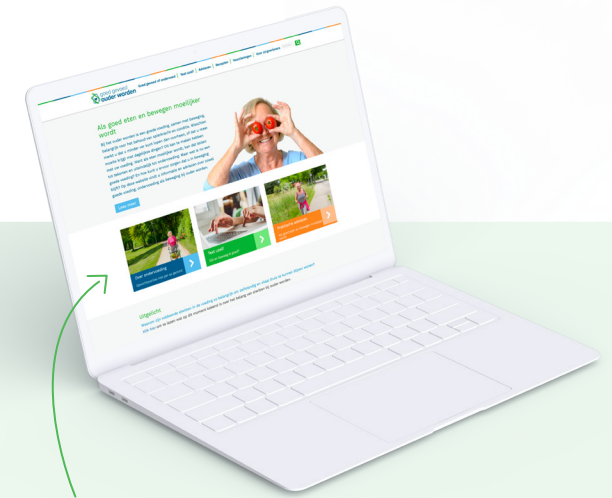
De Interventie Goed Gevoed Ouder Worden is door RIVM erkend als goed onderbouwd

De drie onderdelen zijn uitvoerig onderbouwd en beschreven:

- een groepsvoorlichting voor ouderen
- de website Goed Gevoed Ouder Worden
- een scholing voor 1e lijns zorgverleners.

De interventie is landelijk beschikbaar en staat op de website loketgezondleven.nl en is opgenomen in het dossier: Wat werkt dossier ouderen en ondervoeding.

In 2022-2023 zullen de effecten van deze interventie geëvalueerd worden conform de randvoorwaarden van het RIVM en zo nodig aangepast worden, zodat de erkenning een vervolg krijgt van 'goed onderbouwd' (niveau I) naar 'eerste aanwijzingen voor effectiviteit' (niveau II).

Op deze website www.goedgevoedouderworden.nl vindt u informatie, zelftests en adviezen over zowel goede voeding, ondervoeding als beweging bij ouder worden. Speciaal voor ouderen in Friesland zijn regionale initiatieven en voorzieningen geïnventariseerd op het [onderdeel Friesland](#).

[TrEat](#)

In het project TrEat is een interprofessionele aanpak ontwikkeld tussen diëtisten, ergotherapeuten en wijkverpleegkundigen om zelfstandig wonende mensen met dementie en mantelzorgers te helpen bij het behouden van een goed voedingspatroon en het voorkomen van ondervoeding.

Transmurale voedingszorg en continuering

hiervan bij transitie in de zorg bij (kwetsbare) ouderen

In het project Het Voedingspaspoort (afgerond eind 2019) is een handreiking ontwikkeld voor een domein overstijgende werkwijze voor optimale transmurale (voedings)zorg voor (kwetsbare) ouderen.

Regionale partners

Deze handreiking biedt de mogelijkheid om continuïteit van transmurale voedingszorg in de regio samen met de geëigende lokale partners, zoals gemeente, zorg- en ouderenorganisaties invulling te geven.

Het landelijk concept Voedingspaspoort: een (digitaal) aantekenboekje en handig hulpmiddel ter ondersteuning van de oudere, waarin samen met de mantelzorger en betrokken professionals, de belangrijkste gegevens en afspraken over de voedingszorg kan worden vastgelegd.

De handreiking is beschikbaar via de website van het [Kenniscentrum Ondervoeding](#). Het project en de werkwijze via het 4-stappenplan wordt hierin uitgebreid beschreven. Ook is er het landelijk concept Voedingspaspoort als voorbeeld Voedingspaspoort voor de ouderen zelf. De aanpak en resultaten van de 3 pilot-regio's zijn toegelicht en kunnen als voorbeeld dienen voor toepassing in de eigen regio.

Door te kiezen voor 3 pilot-regio's met ieder andere samenwerkingsverbanden, een eigen aanpak en verschillende bijpassende instrumenten biedt de handreiking meerdere keuzen voor toepassing in de eigen regio. De vele vormen van samenwerkingsverbanden vragen om een verschillend plan van aanpak om transmurale (voedings)zorg voor (kwetsbare) ouderen invulling te geven, aangepast aan de lokale en regionale situatie.

Onderwijs en kennisoverdracht over gevolgen, herkenning en behandeling van ondervoeding. Opname voedingsonderwijs in curriculum verpleegkundigen en verzorgenden.

Het Kenniscentrum Ondervoeding stimuleert kennisoverdracht en onderwijs over ondervoeding voor zorgprofessionals in alle sectoren. Zij doet dit door:

1. Ontwikkelen van [onderwijsmodules](#) op verschillende niveau's
2. Zelf presentaties en workshops te geven
3. Eind 2018 is tijdelijk de Onderwijs Expertraad ingesteld

Expertgroep diëtisten Goed Gevoed Ouder Worden

De Expertgroep diëtisten Goed Gevoed Ouder Worden heeft een landelijke dekking en bestaat uit 100 diëtisten, die getraind zijn in de Interventie Goed Gevoed Ouder Worden. Zij geven groepsbijeenkomsten voor ouderen en regionale scholingen voor zorgprofessionals, verzorgenden en welzijnswerkers.

Ondervoedingsonderwijs is de sleutel tot verandering in de praktijk

1. De verpleegkundige is voldoende toegerust voor het leveren van ondervoedingszorg.

2. Deze verpleegkundigen worden docenten, beleidsmakers of managers.

3. Studenten komen tijdens de opleiding voldoende in aanraking met ondervoedingszorg.

Onderwijs Expertraad

De Onderwijs Expertraad heeft zich in 2019 en 2020 gericht op:

- Overzicht huidig aanbod ondervoeding in MBO- en HBO-opleidingen.
- Ontwikkelen van passende onderwijsmodules voor zorgprofessionals op MBO- en HBO-niveau
- Plan voor inbedding onderwijs over ondervoeding in relevante MBO- en HBO-verpleegkunde opleidingen.

En biedt praktische suggesties voor het (onder)voedingsonderwijs over leerdoelen, plaats binnen het onderwijs, opbouw in competentieniveaus en lesvormen, toetsing en informatiebronnen.

Stand van zaken ondervoeding

Het Kenniscentrum Ondervoeding heeft op verzoek van het ministerie van VWS in 2020 de stand van zaken ten aanzien van preventie, screening en behandeling van ondervoeding bij (thuiswonende) ouderen in het medische, sociale en publieke domein in kaart gebracht.

De belangrijkste bevindingen:

- Data over de prevalentie van ondervoeding bij ouderen zijn over het algemeen verouderd.
- Naar het gebruik van instrumenten en richtlijnen in de verschillende domeinen is weinig onderzoek gedaan.
- Uit focusgroepen met ouderen en interviews met professionals is gebleken dat ouderen zich lang niet altijd bewust zijn van de gevolgen van een slechtere voedingstoestand.
- In het sociale domein is er beperkt aandacht voor ondervoeding.
- Samenwerking tussen de verschillende disciplines en domeinen kan beter. Omdat voeding onderdeel uitmaakt van basiszorg, is het elkaar tijdig vinden een noodzakelijk basisvoorwaarde voor goede zorg.
- Na afronding van een project is er geen plan voor vervolg om het product of de werkwijze onder de aandacht te brengen, ondersteuning te bieden bij implementatie lokaal en/of te volgen wat er verder mee gebeurt, zodat anderen er van kunnen leren.
- Beschikbare informatie is niet of slechts summier terug te vinden op websites die professionals raadplegen.
- De aandacht voor ondervoeding lijkt te verslappen, zowel op beleidsniveau als in de praktijk.

Adviesrapport

Medio 2021 is in opdracht van het ministerie van VWS een adviesrapport uitgebracht over hoe de aanpak van ondervoeding bij (thuiswonende) ouderen structureel geborgd wordt in de reguliere zorg en ondersteuning. Hiervoor zijn interviews gehouden met vertegenwoordigers van 40 organisaties in het medische, sociale en publieke domein over de borging van de aanpak van ondervoeding bij ouderen. De veelheid aan organisaties geeft het beeld van een versnipperd veld, met ieder een eigen rol en achterban. Er is niet één organisatie die alle domeinen en fasen in de aanpak van ondervoeding bestrijkt. Naast samenwerking van betrokken organisaties in een partnernetwerk gericht op ouderen is er behoefte aan een Kennisplatform: één plek waarop kennis en informatie bij elkaar komt. Vanuit dit kennisplatform vindt verspreiding van informatie en instrumenten plaats, toegespitst op specifieke doelgroepen.

Met name de laatste jaren richten de activiteiten zich voornamelijk op thuiswonende (kwetsbare) ouderen. Aandacht voor de andere risicogroepen van ondervoeding; chronisch en acuut zieke kinderen en volwassenen is ook noodzakelijk en gewenst.

Het ontwikkelen van een breed gedragen lange termijn aanpak van ondervoeding bij alle risicogroepen is noodzakelijk om de prevalentie van ondervoeding terug te dringen.